

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Maximi Tyrii Dissertationes

Maximus <Tyrius>

Lipsiae, 1775

XXXIII. 17. An virtus sit ars.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51022)

τὸ ἐν Κίρκης μῶλυ ^η, τῆτο τὸ ἐν θαλάτῃ κηδέμενον, τῆτο τῶν Πολυφήμῃ χειρῶν τὸν ἄνδρα ἐξάγει, τῆτο ἐξ ἄδῃ ἀνάγει, τῆτο πήγνυσι σχεδιάν ^ο, τῆτο πείθει Ἀλκίονην, τῆτο ἀνέχεται βαλλόντων μνηστήρων, Ἴρος παλαίοντος, Μελανθίῃ ὑβρίζοντος, τῆτο ἐλευθεροῖ τὴν ἑστίαν, τῆτο τιμωρεῖται γάμω, τῆτο ἄνδρα ποιεῖ διαγενῆ καὶ θεοῖς εἰκελον, οἷον ἀξιοῖ Πλάτων εἶναι τὸν εὐδαίμονα.

illud Circes moly, haec est vitta illa, quam in mari inuenit, hoc Polyphemi manibus eripit virum, hoc ab inferis reducit, hoc cymbam illi fabricat, hoc Alcinoium persuadet, hoc procorum iectus patienter perfert, hoc Iro parem in lucta reddit, hoc Melanthii contumeliis, hoc domum illi liberat, uxorem vindicat, hoc virum efficit, qualem Homerus Ioue genitum, diis fimilem, Plato felicem vocat.

Λ Ο Γ Ο Σ Λ Γ'.

Εἰ τέχνη ἢ ἀρετὴ ^α.

Κ αὶ πῶς ἂν τις τῶ φιλοσόφῳ ἀποδέξαιτο, ἄλλο τι τὴν ἀρετὴν λέγοντος εἶναι, καὶ μὴ τέχνην; Σχολῆ γὰρ ἂν

DISSERT. XXXIII.

An virtus sit ars.

Quis vero philosophum audiat, qui aliud virtutem esse dicat, quam artem? Equidem non video, quomodo aliud

Vulgo ἀντιτεχνώμενος ἀρετῆ σω-
ζει. Maximi vero manum sup-
peditavit Harleian. Sed et ve-
ram lectionem Stephanus ex
coniectura viderat.

^η τὸ [ἐν] Κίρκης μῶλυ,] Vul-
go ἐκ Κίρκης, quod falsum: nam
Mercurius Vlyssi μῶλυ tradidit
se fingitur, ne, quod eius sociis
contigerat, in Circes aedibus

formam indueret suillam. Co-
dicis igitur Harleian. lectionem
reperi, quae manifesto vera.
Vide sis Odyss. κ'. 282. seqq.

^ο [πήγνυσι] σχεδιάν,] Vulgo
πήγνυει. Nos Mss. obtempe-
ramus.

^α Εἰ τέχνη ἢ ἀρετὴ.] Nonnulli
philosophi virtutes τέχνας aut
ἐπισήμας esse statuebant. Vide
Aristo-

εἴη τέχνη τι ἄλλο, εἴπερ μὴ ἡ ἀρετὴ· πλὴν εἰ μὴ ἀρο-
τρον μὲν τέχνης ἔργον, καὶ ἀσπίς τέχνης, καὶ ναῦς,
καὶ τειχίον τὸ δὲ τῆτοις χρώμενον, καὶ ἐπισατῆν, καὶ
παρέχον τὴν ἐκάστῳ χρεῖαν ἅπαντι τῷ ἔχοντι εἰς δέον,
καὶ τὴν ἐξ ἁπάντων ὠφέλειαν συντάττον εἰς κοινὸν τέ-
λος, τῆτο δὴ πρὸ τὴν ἀτεχνίαν φήσομεν. Δεινὸν γε,
ὦ θεοὶ, καὶ δεινῶν πέρα, εἰ ὁ μὲν κεραμεὺς ἐπὶ τέχνῃ
μανθάνει, καὶ ὁ σκυτοτόμος, καὶ ὁ τέκτων· ὁ δὲ φιλό-
σοφος μανθάνει μὲν, καὶ τὸ τέλος αὐτῷ ἢ ἀρετὴ ἔχει,
ἔστι δὲ τῆτο ἢ τέχνη, ἀλλὰ τι μάθημα ὑπὸ ἀτεχνίας
διδασκόμενον.

β'. Καλῶς ἔχε ἀτρέμας. Οὐ γὰρ ἀτόπως ὑφηγῆ,
ἢ δὲ ἀτέχνως, μὰ Δία. Ἐγὼ δὲ σε τὴν μὲν τέχνην ἐπαι-
νῶ, τὸ δὲ κεφάλαιον αὐτῆς· φέρε ἴδω τί καὶ λέγεις ^c.

aliud ars dici possit, si non possit virtus: nisi forte aratrum, aut cly-
peum, aut navem, aut murum, artis opus esse existimes; id autem,
quod his vitur omnibus, his omnibus praeest, omnium horum
vsum eos, qui possideant, ex artis praescripto docet, vtilitatem,
quam ex iis percipere debeant, communem eundemque ad finem
referre ostendit, nihil minus, quam artem, dicemus esse. Mirum,
dii boni, et plus, quam mirum, si figulus, cerdo, ac faber, cer-
tam ad artem opus suum referre discant; philosophus vero
discat quidem, nec alium sibi finem, quam virtutem, proponat;
id ipsum tamen non ars, sed diuersa quaedam ab arte sit dicen-
da institutio.

2. Pulchre, mehercules: sufficit. Non enim absurdum
mihi exordium videtur, per Iouem, aut imperitum. Quamuis
enim illam, de qua agis, reprehendere artem non possum;
permitte tamen, vt videam, quid in ea praecipue statuas.

Figulus,

Aristotelem Ethic. Nicom. VI.
13. et Apuleium Habit. Doctr.
Platon. p. 605. seqq. Hoc noster
ἀκέρως dici contendit: virtu-
tes enim non artes esse, vel
scientias, sed aliquid ὑπὸ τέχνης
ἢ ἐπιστήμης γινόμενον.

Sectio α.

ὅ καὶ [τὸ] τέλος αὐτῷ] Ex

Mss. additur vox secunda. De
re ipsa vide Plutarchi libellum,
ὅτι διδακτὸν ἢ ἀρετὴ, tom. II.
p. 439. B. C. et p. 440. B.

Sectio β.

c τὸ δὲ κεφάλαιον αὐτῆς φέρε ἴδω
τί καὶ λέγεις.] Mallem λέγει, sc.
τὸ κεφάλαιον αὐτῆς, summa eius
quid velit. Plato de Rep. lib.
VIII.

Κεραμεύς, Φῆς, κεραμεύειν μανθάνει τέχνη, καὶ σκυτοτόμος σκυτοτομεῖν, καὶ τεκλαίνειν τέκτων. Ἐγὼ δὲ σοὶ ταυτὶ μὲν δίδωμι, μανθάνειν ἕκαστον τῶν δημιουργῶν, ἃ μανθάνει δρᾶν^d. τῆς δὲ τέχνης ἑκάστης ἔκαστος τέλος τὸ μαθεῖν τὴν τέχνην παρ' ἄλλου ἄλλον. Τῶν μὲν γὰρ διαδοχὴν τῶν εἰδέναι μάθησις ποιεῖ· ἢ δὲ χρεῖα τῶν τεχνῶν, ἔκαστος ἀπὸ τέχνης γενέσθαι τέχνην, ἀλλ' ὑπὸ μὲν κεραμῆως ἀμφορεα, ὑπὸ δὲ αὐλητῆς αὐλημα, ὑπὸ δὲ στρατηγῆς νίκη. Τῶν δὲ ἕκαστος ἄλλο τι παρὰ τὴν τέχνην, τέχνης τέλος, καὶ ἢ τέχνη ἢ γὰρ ὅ, τι μὴ τέχνη, καὶ ἀτεχνία εὐθύς. Ἀτεχνία μὲν γὰρ ἀφαίρεσις τέχνης, ἐνθα δεῖ τέχνης· ἢ τέχνη

Figulus, inquis, opus suum efficere arte discit, et cerdo suum, et suum faber. Ego vero minime hoc tibi negauerim, singulos opifices discere ea, quae efficere discunt; sed potius singularum artium eum non esse finem, ut ab alio discat eas alius. Scientiae namque successionem disciplina efficit; ipse vero artis usus non est, ut ab arte ars fiat, sed ut amphora a figulo, tibiae cantus a tibicine, ab imperatore efficiatur victoria. His enim omnibus praeter artem finis propositus est alius ab arte; non enim continuo quod ars non est, artis est priuatio. Quod si ars auferatur, ubi arte opus est, id erit artis priuatio; non ars
autem

VIII. τὸ δὲ δὴ κεφάλαιον πάντων τῶν συνηθροισμένων ἐννοεῖς, ὡς ἀπαλὴν τὴν ψυχὴν τῶν πολιτῶν ποιεῖ, ὡς etc. M.

^d μανθάνειν ἕκαστον τῶν δημιουργῶν, ἃ μανθάνει δρᾶν.] His adhaerent Reg. et Harl. καὶ τέχνη. Simile quid exhibuit etiam Paccii codex: nam locum sic vertit: Egoque concedo, operarium quemque, quodcumque didicerit, efficere ex arte. Itaque reponendum videtur: μανθάνειν ἕκαστον τῶν δημιουργῶν, ἃ μανθάνει δρᾶν [καὶ τέχνη.]

Ibid. ἃ μανθάνει δρᾶν τῆς δὲ etc.] Suppleueram ex sensu, ἃ μανθάνει δρᾶν τέχνη. Codices paullo aliter, δρᾶν καὶ τέχνη. Vide de Dauisus, δρᾶν καὶ τέχνη. Forte, ἃ μανθάνει δρᾶν κατὰ τέχνην, per artem, secundum artem. M. e τῶν δὲ [ἕκαστος] Necessario rescribendum: τῶν δὲ [ἕκαστος] ἄλλο τι παρὰ τὴν τέχνην τέχνης τέλος etc.

Ibid. τῶν δὲ ἕκαστος ἄλλο τι.] Constructio postulat vel ἕκαστος, vel ἕκαστη. Hoc ultimum Dauisio placuisse iam video. M.

Seclio

δὲ, τὸ ὑπὸ τέχνης μὲν γεγονὸς, ἕτερον δὲ ὄν παρὰ τὴν τέχνην.

γ. Ἄρ' ἠγῆ με σαφῶς λέγειν, ἢ Φρασεῖον σοι ἔτῳσι ἐνδηλότερον; Καλεῖς τινα τέχνην ἰατρικὴν, καὶ ἄλλην αὖ ἀγαλματρεγικὴν· τέλος δὲ ἑκατέρας, ἔτε ἰατρικῆς ἰατρικῆ, ἔτε ἀγαλματρεγικῆς ἀγαλματρεγία· ἀλλὰ ἀγαλμα μὲν ἀγαλματρεγίας, ὑγίεια δὲ ἰατρικῆς. Τί ἔν; ἄλλο τι εἶναι ἠγῆ τὴν ἀρετὴν, ἢ ψυχῆς ὑγείαν τε καὶ εὐσχημοσύνην; Οὕτως δὲ αὐτὸ σκέψαι Ψυχῆ καὶ σώματι^f καὶ λίθῳ, τρισὶ τέτοις ἐπινοήμας τέχνας τρεῖς, ὧν αἱ μὲν ὕλα κόσμος ἐνδεεῖς, ἢ δὲ τέχνη προσαγαγῶσα ἐκάσῃ ἐκάσῳ τὸ οἰκῆιον σχῆμα, περιέβαλε τὸν μὲν λίθον ῥυθμοῖς καὶ σχήμασιν, εἰς μορφῆς εἶδος· τὸ δὲ σῶμα ἀρμονίαις καὶ κρᾶσεσιν, εἰς ὑγείας μέτρον· τὴν δὲ ψυχὴν συμμετρίαις καὶ εὐκίνησiais, εἰς ἀρετῆς κόσμον. Καὶν καλῆς τι τέτων τέχνην, τὸ τῷ

autem est, quod ab arte fit quidem, aliud tamen est ab arte.

3. Vtrum satis manifeste tibi loqui videor, an planius hoc modo dicendum erit? Estne ars aliqua, quam medicam dicis, estne alia, quam statuariam? Harum vtriusque finis est, non medica ars medicae, nec statuaria statuariae; verum huius quidem statua, illius vero sanitas. Quid ergo? aliudne virtutem esse putas, quam sanitatem, rectamque animi habitudinem? Ita hoc, quod dico, collige: Tribus his, animae, corpori, et lapidi, tres diuersas tribue artes; eas autem nudam fac materiem esse, quae adhuc forma careat, itaque ars peculiarem addat singulis formam; ac primo lapidi concinnitatem figuramque, vt esse facies incipiat; corpori aptam dispositionem, humorumque mixtionem, vt sanitatem recipiat; animae postremo congruentiam aptam habilitatemque, vt virtutem admittat. Quod si aliquid ex his tribus

artem

Sectio γ.

f Οὕτως δὲ αὐτὸ σκέψαι. Ψυχῆ, καὶ σώματι etc.] Iterum deficit Constructio. Nominiatius enim ἐπινοήμας, qui sequitur, nullam Verbum habet. Distingue: Οὕτως δὲ αὐτὸ σκέψαι,

ψυχῆ, καὶ σώματι, καὶ λίθῳ, τρισὶ τέτοις, ἐπινοήμας τέχνας τρεῖς· ὧν etc. Interpungendum vero erat post τέτοις. locutio similis est isti I Cor. XIII, 13. Νοὺ δὲ μένει πῖσις, ἐλπῖς, ἀγάπη, τὰ τρεῖα ταῦτα. M.

g ὑπὸ

δράσαντος ὄνομα τῷ ποιηθέντι ὑπὸ Φιλίας προσθεῖς β, ἕτω μοι δοκεῖς καλεῖν, ὡσπερ ἂν εἰ καὶ ἥλιον καλῆς τὴν ἐξ ἡλίου αὐγὴν, ἑτέραν ἔσαν τῆ ἡλίου, ποίημα ἡλίου, ἐκ αὐτοῦ ἡλίου.

δ. Καὶ μὲν δὴ καὶ ἀμφοτέρωθεν σκόπει τὸ λεγόμενον. Ἐξετάζωμεν, τί μὲν τέχνη, τί δὲ ἀρετὴ. Τέχνην τοίνυν ἄλλο τι ἡγῆ, ἢ λόγου ἐπὶ τέλος ἰόντα; τὸ μὲν διὰ χειρουργίας ἰ σῶμά τι ἀπεργαζόμενον, ὃ καλεῖται ποίημα, ἢ οἶον οἰκίαν^k οἰκοδόμη, καὶ ναυπηγῆ

artem voces, ipsique operi nomen, quod autoris est, prae simplicitate nimia tribuas; non aliud mihi facere videris, quam si splendorem solis solera voces, qui alius ab ipso sole est, non sol ipse.

4. Sed potius vtrinque id, de quo agimus, videamus. Inquiramus, quid sit ars, quid sit virtus. Aliudne artem esse arbitraris, quam rationem, quae ad finem suum tendit? ut interdum beneficio manuum corpus efficiat, quod opus dicitur; sicut domum architectus, nauem naupegus, imaginem

g ὑπὸ φιλίας προσθεῖς,] Equidem nescio, cur hoc propter amicitiam fieri dicatur. Diuinus ille Scaliger, Heinsio probante, reponerat ὑπ' ἀφελείας, et ita scripsisse Maximum puto.

h ἑτέραν ἔσαν τῆ ἡλίου, [ποίημα ἡλίου,] ἐκ [αὐτοῦ] ἡλίου.] Vulgo ἑτέραν ἔσαν τῆ ἡλίου, ἐκ [αὐτοῦ] ἡλίου. Nos autem Reg. et Harleian. κατὰ πόδας sequimur, et ποίημα ἡλίου praetermisit folita librariorum negligentia. Pacius vertit: *Quae quidem (lux) diuersa a sole est opus solis, minime tamen ipse sol;* adeo, ut eius etiam codex voces istas dederit.

Ibid. ποίημα ἡλίου, ἐκ αὐτοῦ ἡλίου.] Haec est euidentis et praeclara Maximi ipsius Correctio ex Secunda Editione. confer

eam cum priori Lectione, et cum iis, quae praecedunt, ut rationem eius videas. De phrafi ἐκ αὐτοῦ ἡλίου, pro, ἐκ αὐτοῦ τὸν ἡλίου, dixi ad XXIV, 9. M.

Correctio δ'.

i τὸν μὲν διὰ χειρουργίας etc.] Pariter secundum Platonem τῆς ἐπιστήμης εἶδη ἐστὶ τρία: τὸ μὲν γὰρ ἐστὶ πρακτικόν, τὸ δὲ ποιητικόν, τὸ δὲ θεωρητικόν. Ἡ μὲν γὰρ οἰκοδομικὴ καὶ ναυπηγικὴ, ποιητικαὶ εἰσὶν ἐστὶ γὰρ αὐτῶν ἰδεῖν ἔργον πεποιημένον. Πολιτικὴ δὲ καὶ ἀσκητικὴ καὶ κωμικαὶ καὶ αἰ τοιαῦται, πρακτικαὶ δὲ γὰρ ἐστὶν ἕδδεν ἰδεῖν θεατὸν αὐτῶν πεποιημένον, ἀλλὰ πράττεσσι τι — Ἡ δὲ γεωμετρικὴ καὶ ἀριθμικὴ καὶ ἀστρονομικὴ, θεωρητικαὶ ἕτε γὰρ πράττεσσι, ἕτε ποιεῖσιν ἕδδεν etc. Verba sunt Diogenis Laërtii III. 84.

k ἢ οἶον οἰκίαν] Delenda, nisi fallor,

ναῦν, καὶ γραφῆως εἰκόνα· τὸν δὲ αὐτὸν πράξεώς τινος ἐργασικόν, ἢ ἀνευ σώματος ἀπεργαζόμενον, ἀλλ' ἐν μὲν στρατηγία νίκην ^l, ἐν δὲ ἰατρικῇ ὑγίειαν, ἐν δὲ πολιτικῇ δικαιοσύνην τρίτον δ' αὐτῶν τεχνῶν εἶδος, αὐτὸν λόγον ἀνευ σωμάτων ἐφ' ἑαυτῶν κρατυνόμενον ^m, περὶ αὐτὸν τὴν πραγματείαν ἔχοντα, ὅποια τέχνη γεωμετρικαὶ καὶ ἀριθμητικαὶ, καὶ ὅσαι τὸ τέλος διανοητικόν, αὐτὸ τέτοιο, ἢ τε δὴ πρακτικόν, ἢ δὲ ποιητικόν. Εἶεν. Τριῶν ὄντων τέχνης γενῶν ⁿ, κατὰ ποῖον αὐτῶν τὴν ἀρετὴν τάξομεν, εἴπερ τέχνη; κατὰ τὸ ποιητικόν; Οὐδὲ αὐτὸς φήσεις· ἀλλὰ ἀμφισβητήσιμον ἔσαι σοι τὸ τῆς πράξεως πρὸς τὴν θεωρίαν ^o. Ἐγὼ δὲ ἑδέτερον μὲν ἀφαιρῶ τῆς ἀρετῆς· ἀλλ' ἑκάτερον ἑκατέρῳ ἀνακερά-

riator: interdum vero actionem, quae sine corpore non efficitur; sicut imperator victoriam, sanitatem medicus, iustitiam politicus. Tertia species artium est, quae ipsam per se rationem, sine corporibus in opere suo occupatam, sibi vindicant; quales geometricae arithmeticaeque sunt, et si quae alia est, cuius finis est intelligentia, quae neque ad actionem spectat, neque ad opus. Est. Cum ergo tria sint artium genera, quo virtutem referemus, siquidem ea ars est? an ad eas, quae opus efficiunt? Ne ipse quidem dices. Superest ergo, ut inter se concertent actio et contemplatio. Ego neutrum quidem demo virtuti; sed ita utrumque utrique misceo, ut et ali-

fallor, vox prima, quippe quae παρέλκει, mentemque scriptoris obscurat.

Ibid. ἢ οἷον οἰκίαν οἰκοδόμος,] Voculam primam delet *Dauisius*. Conieceram ὅποιον pro ἢ οἷον, ut *μοκ*, ὅποια τέχνη γεωμετρικαί. et XXXIV, 2. ὅποια αἱ ἐξ ἐρώτων λύποι ἀπεργαζονται. M.

l ἀλλ' ἐν μὲν στρατηγία νίκην,] Lego, ἀλλ' οἷον ἐν μὲν etc. praecedentia certe et sequentia hoc postulant. M.

m ἐφ' ἑαυτῶν κρατυνόμενον,] Ita

Reg. et Harl. vulgo ἐφ' ἑαυτόν.

Ibid. ἐφ' ἑαυτὸν κρατυνόμενον]

Lege, ἐφ' ἑαυτῶν, ut VIII, 7. et passim. Sic editum video. M.

n τριῶν ὄντων τέχνης γενῶν,] Vulgo τριῶν [δ'] ὄντων, contra quam iubet Reg.

o Οὐδὲ αὐτὸς φήσεις· ἀλλὰ ἀμφισβητήσιμον — θεωρίαν.] Haec praeue distinguuntur. ita oportuit: Οὐδὲ αὐτὸς φήσεις. Ἀλλὰ ἀμφισβητήσιμον ἔσαι σοι τὸ τῆς πράξεως πρὸς τὴν θεωρίαν; Ἐγὼ δὲ etc. Vide praecedentia. M.

p ἐπιμε-

σας, ἐπιμετρήσας τε^p ἐπὶ τέτοις καὶ ἄλλο, τὸ ἐξ
ἀπάντων ζυσάν ἕτερον εἶναι φημι ἐκάσθ, ἀφ' ὧν συ-
ση. Οἷον εἴ τις τὸ τῷ ἀνθρώπῳ σῶμα πῦρ εἶναι λέγει,
ἢ γῆν, ἢ ἀέρα, ἢ νῆ Δία ὕδωρ· εἴποισι ἀν δῆπρ, ὡς
ἔτε πῦρ ἐστὶ τὸ σῶμα, ἔτε γῆ, ἔτε ἀήρ, ἔτε ὕδωρ· τὸ
γὰρ ἐξ ἀπάντων μιχθὲν ἔκ ἔστιν ἕκαστον ἐκείνων, ἀφ' ὧν
ἐμίχθη.

ε. Πῶς ἔν ἀρετῇ μετέχουσα θεωρίας καὶ πράξεως
ἔκ ἔστι τέχνη; Ταύτη μοι λέγοντι ἐφέπρ. Λέξω δὲ ἐκ
ἐμαυτῶ λόγον, ἀλλ' ἐξ Ἀκαδημίας ὀρηθηθεντα, καὶ
ἐπιχώριον τῆς Πλάτωνος μύσης τε καὶ ἐσίας, ἀπεδέξα-
το δ' αὐτὸν καὶ Ἀρ. στέλης αὐτός. Ἐγὼ δὲ καὶ πόρρω-
τέρω ἐπανάγω· ὑποπτεύω γὰρ ἐξ Ἰταλίας Ἀθῆνας
ἔλθειν τὸν λόγον, Πυθαγορείων τινῶν ἐμπορείαν ταύτην
καλὴν σειλαμένων εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα. Ὁ δ' ἐν
λόγος ταύτη ἔχει. Ἡ τῷ ἀνθρώπῳ ψυχὴ νενέμηται δι-
χα κατὰ πρώτην νομήν· καὶ τὸ μὲν αὐτῆς ἐστὶ λόγος,

quid aliunde addam: quod cum feci, aliud id, quod ex omni-
bus constat, a singulis, e quibus constat, esse dico. Vt si quis,
exempli causa, humanum corpus ignem esse dicat, aut terram,
aut aerem, aut, si diis placet, aquam; ego ignem negarem esse,
negarem terram, negarem aerem, negarem aquam: quod enim
ex omnibus est mixtum, aliud est a singulis, e quibus mixtum est.

5. Cur ergo virtutem dico, quamvis et actionis et con-
templationis sit particeps, non esse artem? Sequere quae sum
dicturus. Non enim meum est, quod affero, sed iam olim ex
Academia deducta opinio, nata in familia Platonis, eiusque
mifico lepore non indigna, quam et ipse admisit Aristoteles.
Quamvis ego latius etiam originem extendam illius; ut qui
credam ex Italia Athenas venisse, nec alios, quam Pythagoricos,
fuisse, qui primi praeclaram hanc mercem in antiquam adue-
xerint Graeciam. Ea autem est talis. Bifariam anima hominis
primo omnium diuiditur: huius altera pars ratio, altera affe-
ctus

p ἐπιμετρήσας [τε] Sic Harl. Conieceram τε pro τὶ. quod
non τὶ, quemadmodum vulgo. ab Harleiano confirmatum vi-
Ibid. ἐπιμετρήσας τὶ ἐπὶ τέτοις] deo. M.

Señio

τὸ δὲ πάθος· τῶν δὲ ἐκάτερον^α πονηρῶς ἔχον, καὶ
κινήμενον ἀτάκτως, συλλήβδην καλεῖται ὀνόματι ἐνὶ τῷ
αἰσχίῳ, κακία προσαγορευόμενον. Γίνονται δὲ αἱ
πηγαὶ καὶ αἱ γενέσεις τῶν αἰσχεῶν τῶν ἐκ τῆς θατέρας
τῶν μορίων πλημμύρας τε καὶ ἐπιρροῆς, ἐπειδὴν τὰ πά-
θη ζέσαντα ἐπικαύσῃ τὴν ψυχὴν^β, καὶ τὰς τῶν λόγων
βλασφήσεις τε καὶ ἐκφύσεις ἐπιταράξῃ. Καθάπερ
τῶν ποταμῶν^γ οἱ χειμέριοι, ὑπὲρ τὰς νομίμους ὁδούς ἀνα-
χεόμενοι ἐπὶ γεωργίαν ἀρότε καὶ φυτεργίας, ἐπεθόλω-

etus dicitur; quarum utraque si aut male habeat, aut inordinate
moueatur, vno simul nomine foedissimo improbitas dicitur.
Fontes autem, primaque mali huius causa, ex illuuię quasi et
exundatione existit, quotiescunque ille affectuum feruor ani-
mum accendit, quoties pullulantem quasi et efflorescentem ra-
tionis vim confundit: Non aliter, quam hyberni torrentes solent,
qui si legitimum suum semel excefferint alueum, sataque ac plantas
agri-

Sectio 6.

α τῶν δὲ ἐκάτερον] Theages
Pythagoreus apud Stobaeum
Serm. I. pagg. 8. et 10. "Ἐχει
δὲ καὶ ὁ τῶν ψυχῶν διάκοσμος ἕως
τὸ μὲν γὰρ τι αὐτὰς ἐστὶ λογισμὸς,
τὸ δὲ θυμῶσις, τὸ δὲ ἐπιθυμία.
Λογισμὸς μὲν ὁ κρατέων τῶν γνώ-
σιος, θυμὸς δὲ ὁ κρατέων τῶν μένους,
ἐπιθυμία δὲ ἡ κρατεῦσα τῶ ἐπιθυ-
ματικῷ ἁδεῶς. "Ὅσα ὦν εἰς τὸ ἐν
τὰ τρία ταῦτα μόλη, μίαν ἐπιθεξά-
μενα συναρμολογῶν, τόσα δὲ γίνεται
ἀρετὰ καὶ ὁμόνοια ἐν τῇ ψυχῇ· ὅσα
δὲ εἰσβάλλοντα ἀπ' ἀλλήλων ἀπ-
εσπασμ, τόσα δὲ γίνεται κακία
etc. De animi vero diuisione,
quam memorat noster, vide
Metopum Pythagoreum apud
eundem p. 7. et ea, quae di-
ximus ad Ciceronis Tuscul.
II. 20.

γ τὰ πάθη ζέσαντα ἐπικαύσῃ
τὴν ψυχὴν,] Omnino legendum
ἐπικλύσῃ, inundent, obruant. me-
taphora a diluuiis. et huc ten-
dunt caeterae circumstantiae,
πηγαὶ, et πλημμύρας καὶ ἐπιρροῆς,
et ζέσαντα: omnes ab aquis pe-
titae. Longinus περι' γψ. sect.
44. ἐπειτοί γε ἀφεθείσῃ τὸ σύν-
ολον (ὡς ἐξ εἰρηλῆς ἀφετοί) κατὰ
τῶν πλησίων (ἢ πλησίον) αἱ ἐπιθυ-
μίαι, καὶ ἐπικλύσειαν τοῖς κακοῖς
τὴν οὐκ ἐκείνην. ita legendum puto
pro ἐπικαύσειαν: et vox ἀφετοί
glossematis mihi admodum su-
specta est. ἐπικλύσασα πολλῶν χρε-
σῶν, apud Suidam in Voce. vi-
de et Aelianum V. H. XIV, 45.
Similitudo literarum A et Λ
hoc mendum peperit, quod et
apud alios scriptores in hac ipsa
voce obseruauī. M.

δ καθάπερ

σαν τὴν σωτηρίαν τῶν ἔργων καὶ τὸν κόσμον ἔτω καὶ ἡ ψυχὴ ὑπὸ ἀμετρίας παθῶν ἐξίσταται τῶν λογισμῶν, καὶ δόξα τότε αὐτῇ ψευδεῖς καὶ πονηραὶ παρὰ τὴν αὐτῆς φύσιν διανίστανται. Αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ τῶν μεθύοντων πάθος ἢ πλησμονὴ ἔπεγεύρασα τὰ ἔνδον νοσήματα, ὡσπερ ἐκ Φωλεῶ ἔρπετὰ, συγχέει τὸν νῆν, καὶ φθονογεσθαι προσαναγκάζει τὰς τῶν ἔρπετῶν τέτων Φωνάς.
 5. Εἰ δέ σοι καὶ σαφεσέρας εἰκόνοσ δεῖ, ὄχλοκρατία τινὶ εἰκασέον τὴν τῆσ ψυχῆσ πονηρίαν ἐπειδὴν πᾶλεωσ τὸ μὲν ἐπιεικέσ πᾶν βιασθὲν δαλεύη, τὸ δὲ ἀνέητοι καὶ παντοῦ ἀπὸν ἐπιχειρῆ ἄρχειν, ὑπὸ ἐξασίας ἀδύσ

agricolarum inuadunt, penitus inundant eos, ac destruant; eodem modo immodicis turbata affectibus anima rationis praescriptum excedit, falsaeque in ea improbaeque opiniones, et quae cum natura eius pugnant, efferre se incipiunt. Plane hoc ipsam, quod ebriis euenire solet: nimia enim illa crapula morbos, qui intus latent, educit, non secus, quam e latibulis suis proserpentes educuntur bestiae; atque ita mentem confundit, eamque voces non suas, sed eiusmodi belluarum, cogit proferre.

6. Quod si manifestiore etiam res illustranda est exemplo, lubet cum populari imperio improbitatem conferre animi. Quotiescunque nimirum eo urbis res rediit, ut optimi quique in feruitutem redacti parere cogantur, demens vero multorumque capitum populus, cui nimios addidit spiritus licentia, habenas

5 καθάπερ τῶν ποταμῶν] Reponendum καθάπερ γὰρ τῶν ποταμῶν: est enim Probatio et Illustratio praecedentis sententiae. Alibi bis terue in hoc opere vox γὰρ excidit post καθάπερ. M.

ε ἔτω καὶ [ἡ] ψυχῆ] Sic Harleian. vulgo ἔτω καὶ ψυχῆ, praetermissio scilicet articulo.

ι τῶν μεθύοντων πάθος ἢ πλησμονὴ etc.] Totum locum ita distingue et lege: παρὰ τὴν αὐτῆσ

φύσιν διανίστανται (αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ τῶν μεθύοντων πάθος, οἷσ ἢ πλησμονὴ ἐπεγεύρασα etc. Vox οἷσ amittebatur in praecedente syllaba os. Rem ipsam et Verba habes Diff. XVI, 9. αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ τῶν μεθύοντων πάθος: τῆτοισ γὰρ τὸ φλεγμαίνουσα ἡ ψυχὴ ἐπὶ τῷ ἀνέδην πότε, etc. quod hic est οἷσ, ibi est τῆτοισ γὰρ. clarius adhuc Diff. VIII, 10. αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ τῶν ἐρώοντων πάθος, οἷσ ἡδισον εἰσ μὲν θεάμα οἱ τῶν παιδικῶν τύποι. M. Seelio

θρασυόμενον. Ἀνάγκη γάρ περὶ τὴν τοιαύτην πόλιν πολυφώνον τε εἶναι καὶ πολυμερῆ καὶ πολυπαθῆ, καὶ μερῆν παντοδαπῶν ἐπιθυμημάτων, ἀκόλαστον μὲν ἐν ἡδοναῖς, ἀκατάσχετον δὲ ἐν ὀργαῖς, ἄμετρον δὲ ἐν τιμαῖς, ἀσάθμητον δὲ ἐν εὐτυχίαις, δυσανάκλητον δὲ ἐν συμφοραῖς *. Ὅταν Περικλῆς μὲν οἴχηται, Φεύγη δὲ Ἀρτεμίδης, ἀποθνήσκῃ δὲ Σωκράτης, ἀνίστηται δὲ Νικίας, ἐπιθυμῆ δὲ Κλέων μὲν Σφακτηρίας, Θράσυλλος δὲ Ἰωνίας, Ἀλκιβιάδης δὲ Σικελίας, καὶ ἄλλος ἄλλης γῆς, ἢ Θαλάττης, συνεπιθυμῆ δὲ αὐτῷ πλῆθος ἀργῶν καὶ ἀτακτῶν καὶ μισθοφόρον, πανταχῶς περιφερόμενον ἀνάγκη τὰς ἐπιθυμίας ταύτας δευλείας γεννᾶν, καὶ συμφορὰς, καὶ τυραννίδα, καὶ πάντα δὴ τὰ ἐκτοπα

habenas sibi vendicat; necesse est, eam varias in voces, plurimas in partes, in affectus diuersissimos, in cupiditates innumerabiles diuisam esse, intemperantem in voluptatibus, in iracundia praecipitem, in gerendis ambiendisque honoribus immodicam, in secunda fortuna sine modo, in aduersa sine spe esse. Cum Pericles abeat, Aristides exsulet, moriatur Socrates, in expeditionem cogatur ire Nicias, Sphacteriam ambire Cleo incipiat, Ioniam Thrasyllus, Siciliam Alcibiades, aliamque alius terram aut mare; eorumque cupiditatibus plebs otiosa, incomposita, mercenaria, et quae facile quouis impellitur, subscribat: his eas cupiditates necesse est seruitutem, calamitates inducere, et tyrannidem, et si quae magis absurda sunt istis. Eodem

Sectio 5.

α δυσανάκλητον δὲ ἐν συμφοραῖς.] Non video, qui loco conuenire queat vox prima. Nisi fallor, eius loco reponendum *δυσπαράκλητον, non facile consolabilem; vel δυσανάληπτον, difficulter refocillandam.* Vide nos ad Dissert. XXXVI. 2.

Ibid. *δυσανάκλητον δὲ ἐν συμφοραῖς.*] *Dauisius* coniiicit *δυσπαράκλητον*, vel *δυσανάληπτον*. Forte, minore adhuc mutatione, si

MAX. TYR. P. II.

quid omnino mutandum, *δυσανάκλητον*, eodem sensu. *ἀνακλήσθαι* dicitur, qui ex morbo, metu, vel alio infortunio *se recipiat*. Iosepho saepe usurpata vox hac significatione. vide et Suidam. Ita etiam forte scribendum Dissert. XXXVI, 2. pro *ἀνάκλητοι*. Sensus certe vtriusque loci idem est. Arrianus Dissert. III, 25. *ἀλλ' εὐθύς ἀναλαβόντι καὶ ἀνακλήσασθαι* εἰ αὐτὸν, — *ἔξῃσιν ἀγωνίζεσθαι*. M.

K

Sectio

ὀνόματα. Εἰσὶ καὶ ἐν ψυχῇ δημαγωγοὶ πονηροὶ, καὶ δῆμος ἀκόλαστος, Ἀλκιβιάδαυ πολλοὶ, καὶ Κλέωνες, τὴν δειλαίαν ἔκ ἐῶντες ψυχὴν ἀτρεμεῖν, καὶ παραχωρεῖν τῷ ἐν αὐτῇ λόγῳ καὶ νόμῳ. Αὕτη τῆς ἐν ἀνθρώπῳ πολιτείας μοχθηρία.

ζ'. Ἀρετὴ δὲ, ἥσπερ εἴνεκεν τὰς πολλὰς λόγους κατεσησάμεθα, ἔμπαλιν ἔχει αὐτὸ ἐκείνο κατὰ τὴν Λακωνικὴν πολιτείαν, ἥς τὸ τοῖστον μὲν πλῆθος ἀρχεται^γ, τὸ δὲ ὀλίγον καὶ ἐπιεικὲς ἀρχεῖ καὶ τὸ μὲν σώζει, τὸ δὲ σώζεται καὶ τὸ μὲν προσάττει, τὸ δὲ πεδύεται τὸ δὲ ἐξ ἀμφοῖν ἔργον, ἐλευθερία· ἐκάτερον δὲ ἐκατέρω ἐνδεὲς, καὶ τὸ ἀρχον τῶν ἀρχομένων, καὶ τὸ ἀρχόμενον τῶν σωζόντων. Καὶ περὶ ψυχὴν τὴν ἔχουσαι καλῶς, τὸν αὐτὸν τρόπον, σώζει μὲν ὁ λόγος, σώζεται δὲ τὰ πάθη καὶ μετρεῖ μὲν^α ὁ λόγος, μετρεῖται δὲ τὰ πάθη, τὸ δὲ ἐξ ἀμφοῖν ἔργον, ἐλευθερία^β. Τά-

dem modo et in animo multi seditiosi sunt tribuni, popularique intemperans, multi Alcibiadae, multi Cleones, qui nec quiescere, nec rationi suae aut legi parere miserrimam sinunt animam.

7. At vero virtus, cuius causa tam multa verba caedimus, contra se habet: plane ut Lacedaemoniorum respublica, in qua tali sub imperio vivit populus, minima pars eaque optima imperat; altera conseruat, conseruatur altera; altera iubet, paret altera; quodque vtramque sequitur, libertas est; eget altera pars altera, tam quae imperat ea, quae paret, quam quae paret conseruatione eius et tutela, quae imperat. In anima bene constituta eodem agitur modo: ratio est, quae conseruat et tuetur; qui conseruantur et praesidio egent, sunt affectus: moderatur ratio, moderatione egent affectus; ex vtroque libertas procedit.

Iam

Seclio ζ'.

γ τὸ τοῖστον μὲν πλῆθος ἀρχεται,] Mallem, τοσῶτον, tanta plebs, vel multitudo: cui opponitur τὸ δὲ ὀλίγον. M.

α [γβ'] μετρεῖ μὲν] Vulgo

deest prima vocula, cui nos ex Reg. et Harleian. sedem suam concessimus.

α τὸ δὲ ἐξ ἀμφοῖν ἔργον, ἐλευθερία.] Mihi pro re minima dubia est, Vocem vltimam esse a Libra.

τε δὴ μοι πᾶν, ὅσον θεωρητικὸν τέχνης εἶδος, κατὰ τὸν λόγον· τὸ δὲ ὑπ' αὐτῆς κοσμέμενον, κατὰ τὰ πάθη^b. καὶ τὸ μὲν σοφίαν κάλει, ἐπισήμην ἔσαν· τὸ δὲ ἀρετὴν, ὑπὸ ἐπισήμης γενόμενον. Ἐὰν δὲ μεταθῆς τὰ ὀνόματα^c, καὶ τὴν ἐπισήμην ἀρετὴν καλῆς, ἐρήσομαι σε, ὑπὸ τίνος αὕτη γέγονεν· ἐκείνο γὰρ ἔσαι ἢ ἐπισήμη, ἢ τὸ ὑπ' αὐτῆς γενόμενον. Τέχνην τεχνῶν τὴν ἐπισήμην καλεῖς; Ἀκήκοα. Ἐπισήμην ἐπιστημῶν^d; Μανθάνω, καὶ ἀποδέξομαι τῆς λόγῃ, εἰ ἐν τί μοι δῶς μικρὸν πάνυ.

Iam quodlibet artium genus, quod in contemplatione versatur, ad rationem refer; quod ab ea tanquam materia adornatur, ad affectus: et alterum quidem sapientiam voca, quae est scientia; alterum vero virtutem, quae a scientia producitur. Quod si nomina transponas, ipsamque scientiam virtutem voces; quaeram ex te, unde ipsa procedat: illud enim scientia dici debet, non quod ex ipsa procedit. Artem artium scientiam vocas? Audio. Scientiam scientiarum? Intellego, nec aduerfabor, modo vnum, idque exiguum, concedas mihi. Artem artium

Librariis; Maximum vero scripsisse *εὐδαιμονία*. confer priorem partem sententiae, vbi ἐλευθερία pertinet ad *ciues*. in hac vero de *anima* agitur philosophica; cuius propositum est *εὐδαιμονία*. clare ad finem Dissertationis: ἔτα γίγνεται εὐδαιμόνων (non ἐλευθέρων) ψυχῆ, ταῦτα ἀποφαίνει ἄνδρα ἀγαθόν, nempe, ἀγωγή παθῶν ὑπὸ τῆς λόγῃ, etc. quae est ipsissima huius loci ἐννοια. Haec vero εὐδαιμονία Platonica quid sit, et unde efficiatur, discere potes ex Diff. XL. 5. ἀρχῆς τῆς ψυχῆς κρατηγῆ δίκην, etc. qui locus hanc coniecturam confirmat. Vide et XXXV, I. vbi Philosophi τέλος statuitur esse εὐδαιμονία. M.

^b κατὰ [τὰ] πάθη.] Sic Mss. vulgo κατὰ πάθη.

Ibid. κατὰ πάθη.] Scribe κατὰ τὰ πάθη, vt bis paullo ante; et ita infra. Sic etiam Codices M.

^c Ἐὰν δὲ μεταθῆς τὰ ὀνόματα,] Vulgo Ἐὰν δὲ [μὴ] μεταθῆς τὰ ὀνόματα, vnde Stephanus faciendum putavit, Ἐὰν δὲ [μοι] μεταθῆς τὰ ὀνόματα. At cum Paccius verterit: *Vbi vero immutaueris nomina; delendam esse particulam negantem vidit Heinsius. Ea sane nec a Reg. nec ab Harleian. agnoscitur; hi enim codices ita dant, vt edidimus.*

^d Ἐπισήμην ἐπιστημῶν;] Vulgo καὶ ἐπισήμην. At coniunctionem nesciunt Reg. Paccique codex.

K 2

ε' Ἀρχέτω

Τέχνην τεχνῶν τὴν τέχνην λέγε, ἐπισήμην ἐπισημῶν τὴν ἐπισήμην λέγε· ἀπαλλάγηθι τῶ ἐτέρῃ μέρει, καὶ σπένδομαι τῷ λόγῳ. Εἰ δὲ τὴν ἐπισήμην Φυλάτων, καὶ ἐξαίρων τὰ πάθη, τὸ τέτων σχῆμα τῇ ἐπισήμῃ δίδως· ὅμοιον δρᾶς, ὡς εἴ τις τὴν Φειδίᾳ Φυλάξας τέχνην, τὴν ὕλην ἀφελῶν προσθεῖη τῇ τέχνῃ τὸ τῆς ὕλης ὄνομα. Ἐπισήμην ἀρχεῖν βάλει βίᾳ καλῆ; Ἀρχεῖτω λόγος. Ἐρχεῖν βάλει; Ἐσω^ε κοίρανος ἔτος εἰς,

^ε Ω ἔδωκε Κρόνῳ^ε παῖς ἀγκυλομήτεω.

Ἄλλ' ἀρχεῖ τίνων; τίνας αὐτῷ δίδως ὑπηρέτας; τίνας χειρουργοὺς τῶν πράξεων; τὸ σῶμα. Εὐθύς ὄρα, τί δρᾶς διαπηδᾶς τὴν τάξιν τῶν ἀρχομένων, ἀπὸ τῆς στρατηγῆς ἐπὶ τῆς σκευοφόρου. Οὐχ ὄρας τὸν κόσμον;

tium dic artem, scientiam scientiarum dic scientiam; a parte altera decede, nec futura est inter nos contentio. Si enim scientiam seruas, affectiones vero tollis, et quod iis conuenis, scientiae tribuis; perinde facis, ac si quis Phidiae seruet artem, tollat materiam, nomenque, quod materiae debetur, tribuat arti. Visne scientiam vitae bene degendae praeesse? Imperet ratio. Visne, ut imperet? Sit haec vnica regina,

Saturni dedit hoc cui filius vni.

Sed quibus imperabit? quos illi trades satellites? quorum vtetur opera? Corporisne? Vide, quid sequatur statim, quaeso: praeteris eos, qui parere debent; a duce transis ad calones. Nescis, quo pacto instruantur acies? praece-

^ε Ἀρχεῖτω λόγος. Ἐρχεῖν βάλει; Ἐσω etc.] Nullus in his sensus vel connexio. Lego: Ἐπισήμην ἀρχεῖν βάλει βίᾳ καλῆ; Οὐκ (vel μή) ἀρχεῖτω. Λόγον ἀρχεῖν βάλει; Ἐσω κοίρανος ἔτος εἰς etc. Haec debet esse mens loci, cui nescio an non plura desint. Nimirum hoc agit et vult Maximus, ut regimen Vitae, secundum Virtutem agenda, non tradatur *Scientiae*, sed *Rationi*. si enim *Scientia* constituatur

Domina Vitae Honestae, sequetur, *Optimum* esse eum, qui plurima sciuerit; et consequenter, *Virtutem* esse διδασκλόν: quod negabant Platonici. vide sect. 8. ad finem, et ea, quae sequuntur, sect. 9. Quae vero praecedunt in hac pagina, adeo subtilia sunt, ut nesciam, an ea recte assequar. M.

^f Ω ἔδωκε Κρόνῳ] Iliad. β'. 205.

g μετὰ

ὁ στρατηγός, εἶτα οἱ λοχαγοί, καὶ μετὰ τήτους ἐνωμο-
τάρχαι β, εἶτα οἱ ὀπλίται, οἱ πελταταί, οἱ τοξόται
καταβαίνει ἡρέμα ἢ ὑπηρεσία ἀπὸ τῆ ὄλα, ἀπὸ τῶν
ἀρίστων ἢ ἐπὶ τὰ φαυλότατα.

ἢ. Ἄλλ' ὁρῶ τὸ πρόχειρον δὴ τῆτο. Ὁ Θεὸς οἰ-
κονομεῖ τὸ πᾶν τῆτο καλῶς, καὶ τεχνικῶς, καὶ ἐπιστημό-
νως. Τί δὲ εἰ μέλλει; τί ἔν, μᾶλλον ἢ ἐπιστήμη ἢ ἀρε-
τήⁱ; Εἰ μὲν γὰρ τὴν ἐπιστήμην τῆ Θεῷ ἀρετὴν καλεῖς,
εἰ νεμεσῶ τῶν ὀνομάτων· εἰ γὰρ ἐστὶ Θεῷ, καθάπερ ἀν-
θρώπῳ, τῆς ψυχῆς τὸ μὲν ἄρχον, τὸ δὲ ἀρχόμενον·
ἀλλ' ἀπλῶν τὸ θεῖον αὐτὸ, ὅ, τι περ νῆς^k καὶ ἐπιστήμη

dit dux exercitus, sequuntur manipuli ductores, post hos eno-
motarchae, post hos cataphracti, deinde peltati, mox sagittarii;
ministerium enim paulatim ab uniuerso incipit, ab optimis ad
deterremos.

8. Sed video, quid sis dicturus. Deus hoc totum pulchre
summaque cum arte gubernat et scientia. Quidni faceret?
quid ergo? num scientia est virtus? Equidem si scientiam dei
dixeris virtutem, nihil de nomine contendam; neque enim in
deo altera pars est, quae paret, altera, quae imperat, quod fit
in homine: est enim simplicissimum quid diuinitas, id est, mens,
scientia.

g μετὰ τήτους ἐνωμοτάρχαι,
Harleian. οἱ νομοτάρχαι. Leg.
μετὰ τήτους [οἱ] ἐνωμοτάρχαι. De
ἐνωμοταίαις, quibus praeerant ἐνω-
μοτάρχαι, vide Thucydidis scho-
liasten ad lib. V. pag. 392. et
Suidam. Etymologus: Ἐνωμοταίαις,
(forsan Ἐνωμοταίαις) τάξις τις στρα-
τιωτικὴ παρὰ Λακεδαιμονίοις· εἰρη-
τοὶ δὲ ἀπὸ τῆ ὀμνύου αὐτὰς μὴ
λείπειν τὴν τάξιν etc. Adde, quae
concessit Nic. Cragius de Rep.
Laced. lib. IV. cap. IV.

h ἀπὸ τῆ ὄλα, ἀπὸ τῶν ἀρίστων
etc.] Defectus huius loci primo
intuitu se prodit. Lege: κατα-
βαίνει ἡρέμα ἢ ὑπηρεσία ἀπὸ τῆ

ὄλα [ἐπὶ τὸ μέρος,] ἀπὸ τῶν ἀρί-
στων ἐπὶ τὰ φαυλότατα. quod mi-
rum est non vidisse Cl. Edito-
res. XXXIV, 4. δ μὲν γὰρ φησισὺν
τῆ ὄλα ἰᾶσθαι καὶ τὸ μέρος. M.

Sectio ἢ.

i τί ἔν, [μᾶλλον] ἢ ἐπιστήμη ἢ
ἀρετή; Vulgo, τί ἔν ἢ ἐπιστήμη
ἢ ἀρετή; At in codicibus est,
τί ἔν [μᾶλλον] ἢ ἐπιστήμη ἢ ἀρετή;
Inde nos lectionem, quam re-
cepimus, expiscati sumus. Quid
igitur, an ideo scientia magis
est virtus?

k ὅ, τι περ νῆς] Iubet Hein-
sius, vt cum Paecio scribamus
ὅσπερ νῆς. Malim δὲ ὅσπερ νῆς etc.

καὶ λόγος. Εἰ δὲ ἐν τῇ κρείσει τῆ κρείττους πρὸς τὸ
 χεῖρον, τὸ τῆ ἀρχομένου ὄνομα μετατίθης πρὸς τὸ κρείτ-
 τον, μέχρι μὲν τῆς Φωνῆς ἀνέχομαι, τὸ δὲ πρᾶγμα ἐ-
 δίδωμι. Ἀρετὴν τὴν ἐπισήμην, εἰ βάλει, κάλει, ἀλλ'
 ἐπισήμην¹ τὴν ἀρετὴν μὴ κάλει. Καὶ γὰρ ψευδὴς ὁ λό-
 γος καὶ ἐπισφαλῆς, νῆ Δία, εἴ τις ἔσαι τοῖς ἀνθρώποις
 πίσις, ὅτι θεωρημάτων ἀριθμοὶ^m, καὶ μαθήματα ἄττα
 ἐπὶ τὴν ψυχὴν ἐλθόντα τὴν ἀρετὴν αὐτοῖς συνεισάγει.
 Πολλᾶ μὲν τ' ἂν ἦν ἄξιον τὸ τῶν σοφιστῶν γένος, τὸ πο-

scientia, ac ratio. Si vero in societate eius, quod praestantius
 est, cum deteriore, eius, quod parer, ad id, quod praestantius est,
 transferas nomen; verbo quidem tenus admittam, in re ipsa
 nihil mutabo. Virtutem concedam ut scientiam voces, si ita
 videatur; at scientiam caue virtutem dicas. Falluntur enim
 vehementer et errant homines, si persuadeant sibi, aut eam,
 quae in numeris versatur, artem, aut similes eiusdem generis
 virtutem secum ad animam afferre scientias. Nae quantum
 pretii, si hoc esset, sophistae nostri essent, multiscei hi,
 dico,

Ibid. ἀπλῆν τὸ θεῖον αὐτὸ, ὅ, τι
 περ νῆς] Distingue: ἀλλ' ἀπλῆν
 τὸ θεῖον, αὐτὸ ὅ, τι περ νῆς καὶ
 ἐπισήμη καὶ λόγος. Deus est sim-
 plex quiddam, idem, quod mens
 et scientia et ratio. Diog. Laër-
 tius lib. IX. in Xenophane: ὅλον
 δὲ [θεόν φησιν] ὄρα, καὶ ὅλον
 ἀκέρειν, μὴ μέντοι ἀναιρεῖν. σύμ-
 παντά τε εἶναι, νῆν, καὶ φρόνησιν,
 καὶ αἰδίων. quae similia sunt istis
 poetae apud Sext. Empiricum
 lib. VIII. p. m. 334.

ὄλος ὄρα, ἕλος δὲ νοεῖ, ἕλος δὲ
 τ' ἀκέρει.

Paullo ante, scribi debuit: τί ἔν,
 μάλλον ἢ ἐπισήμη ἢ ἀρετή; non,
 prout editur, ἢ ἐπισήμη ἢ ἀρετή;
 Pater ex Lemmate Dissertatio-
 nis, et ex eo, quod sequitur,
 ἐπισήμην τὴν ἀρετὴν μὴ κάλει.

magna est in horum sensu dif-
 ferentia. M.

1 Ἀρετὴν τὴν ἐπισήμην, εἰ βέ-
 λει, κάλει, ἀλλ' ἐπισήμην] Vulgo
 [τὴν] ἀρετὴν τὴν ἐπισήμην, εἰ βέ-
 λει, κάλει, [τὴν] δὲ ἐπισήμην etc.
 Nos codicis Harleiani lectio-
 nem secuti sumus. Hoc Ml.
 Reg. simul ac Graecismum po-
 stulare iam pridem Heinsius ad-
 notavit.

m θεωρημάτων ἀριθμοί,] Fre-
 quentius ἀριθμὸς: quippe ἀριθ-
 μοί in plurali ad scientiam
 Arithmetices fere refertur. sed
 non semper. Aristides Encom.
 Rom. p. 222. ἐν τοσούτοις ἀριθμοῖς
 καταλόγων καὶ γενῶν. Cl. Inter-
 pres has duas Maximi voces ita
 vertit: aut eam, quae in nume-
 ris

λυμαθές τῆτο καὶ πολυλόγον καὶ πολλῶν μεσῶν μαθημάτων, καπηλεῦον ταῦτα, καὶ ἀπεμπολῶν τοῖς δεομένοις. Ἀγορὰ πρόκειται ἀρετῆς, ὥνιον τὸ χρῆμα.

Ζ. Εἰ δ' οἱ μὲν λόγοι σαφεῖς καὶ πρόχειροι, καὶ μετὰ πάντα διδασκάλων καὶ μαθημάτων^π, ἀντιτυπεῖ δὲ ἐνδοθεν ταῖς τῶν λόγων ὁδοῖς^ο παθήματα χαλεπὰ καὶ ἀγρία, καὶ ἐθισμοὶ φαῦλοι, καὶ ἀσκήσεις ἀδικοί, καὶ ἐπιθυμίαι ἀλλόκοτοι, καὶ τροφὰ πονηρά· ἐνθυμητέον, ὅτι φύσεως δεῖ πρῶτον χρηστῆς, ὥσπερ κρηπίδος ἀνισαμένω τειχίῳ· καὶ μετὰ τῆτο τροφῆς καὶ ἔθους πρὸς σωτηρίαν τῆς φύσεως, ὑφ' ἧν φιλία τῆ ψυχῆ ἐγγίγνεται,

dico, et multiloqui, qui disciplinis abundant, disciplinas cauponantur, mercede eas vendunt cuilibet. Nundinationem illi virtutis instituant, prostat apud eos virtus.

g. Quod si vbique sese offert, vbique ad manum est scientia, disciplinarumque ac praeceptorum plena sunt omnia; interimque in animo asperi ferinique resultant affectus, consuetudines pravae, exercitationes improbae, cupiditates monstrosae, educationes scelestae, quae resistunt, viamque disciplinis non permittunt liberam; vides, quid sequatur: naturam videlicet requiri primo commodam, non aliter, quam in surgente muro requiritur fundamentum; post naturam educatio alluefactioque veniat, quae conferuet eam ac confirmet, vnde in animo quaedam excitatur benevolentia, quae vna cum tempore ad propria bona sua

ris versatur, artem. quae licentia non est toleranda. M.

Sectio Ζ.

η μετὰ πάντα διδασκάλων καὶ μαθημάτων] Forte διδασκαλιῶν, quia coniungitur cum μαθημάτων. si retineas διδασκάλων, magis congruum videretur μαθητῶν, vt VII, 8. M.

ο ταῖς τῶν λόγων ὁδοῖς] Sic Mff. nec mouendam puto hanc lectionem. Cl. tamen Clericus

legit ταῖς τῶν λόγων [ὁδοῖς.] Adi sis viri doctissimi Siluas Philolog. cap. II. p. 166.

Ibid. ἀντιτυπεῖ — ταῖς τῶν λόγων ὁδοῖς] Coniicio ἀντικλυπεῖ (a κλυπέω, sonitum edo) ταῖς τῶν λόγων ὁδοῖς, obstrepunt sermonum cantibus: vt a musica petita fit metaphora. Cl. Ioan. Clericum iam video mecum legere ὁδοῖς, renuente Dauisio. Mox distingue: σωτηρίαν τῆς φύσεως· ὑφ' ἧν φιλία etc. M.

K 4

p φιλία

πρὸς τὰ καλὰ πάντα ^p συσσεφομένη τοῖς χρόνοις, καὶ
 συνδέουσα ταῖς ἡλικίαις· ἐπὶ δὲ τέτοις προσελθεῖν δεῖ
 τέχνην, ἐπισφραγιζομένην βεβαιότητι τὰ παθῶν μέ-
 τρα. Οὕτω γίγνεται εὐδαίμων ψυχὴ, καὶ βίος ὑγιής,
 καὶ δόξα ὄρεθαι, ὑπὸ ἀρμονίας καὶ κρᾶσεως συντατρί-
 μεναι. Ταῦτα νομοθετεῖ Θεὸς, ταῦτα ἀποφάνει ἀν-
 ὄρα ἀγαθόν· ἀγωγή παθῶν ὑπὸ τῆς λόγῃ^q, καὶ πει-
 θασχία πρὸς ἐπισήμην ἐκείσιος· μοχθηρία δὲ χεῖμα
 ἀκείσιον^r, ὑφ' ἡδονῆς ἐλκόμενον.

suā penitus se discit conuertere, vnaque cum aetate gradum
 ad ea promouet; postremo his et artem accedere oportet, quae
 certum affectibus statuatur figatque modum. Hoc modo felicitatem
 animus, sanitate consequitur vita; hinc opiniones profici-
 scuntur rectae, quae ex harmonia quadam aptaque inter se
 consistunt mixtione. Haec sunt, quae lege deus sancit, haec
 virum perficiunt bonum; ut obsequantur affectus rationi, ut
 non inuitae pareant scientiae: improbitas vero inuitis nobis
 fit, ut quae a voluptate protrahatur.

ΛΟΓΟΣ ΛΔ΄.

Πῶς ἂν τις ἄλυπος εἴη.

Πῶς ἂν τις ἀλυπίαν τῇ ψυχῇ περιποιήσαιο; ἢ δεῖ
 κἀνταῦθα ἰατρῆς, καθάπερ ἐν ταῖς τῆς σώματος οὐ-

DISSERT. XXXIV. vulgo XVIII.

Quomodo quis sine dolore esse possit.

Velim scire, qua potissimum ratione a dolore vindicari possit
 animus: num, et hic, quemadmodum in corporis doloribus
 fieri

^p φίλια τῇ ψυχῇ [ἐγγίγνεται,
 πρὸς τὰ καλὰ πάντα] Vulgo [γι-
 γνεται] πρὸς τὰ [ἴδια] καλὰ πάντα.
 Sed ἴδια non agnoscit Reg. nec
 habet Harleian. a prima manu.
 Ἐγγίγνεται vero, non γίγνεται,
 legitur in utroque Ms.

^q ἀγωγή παθῶν ὑπὸ τῆς λόγῃ,
 Sic Reg. eamque lectionem
 merito probat Heinsius. Vul-
 go ἀγωγόν.

^r μοχθηρία δὲ [χεῖμα] ἀκεί-
 σιον,] Vulgo πρᾶγμα ἀκείσιον. Co-
 dices autem vocabulum, quod
 reprae-